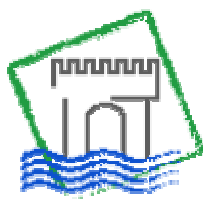

STRATEGIE ROZVOJE KULTURY A PAMÁTKOVÉ PÉČE ÚSTECKÉHO KRAJE

V Ústí nad Labem 29.9. 2003

Krajský úřad Ústeckého kraje
Odbor kultury a památkové péče
Velká Hradební 3118/48
400 02 Ústí nad Labem

Strategie rozvoje kultury a památkové péče Ústeckého kraje

Obsah

Úvod	3
1. Analýza současného stavu	5
2. Cíle	9
3. Finanční nároky do roku 2008	13
Závěr	14
Prameny a literatura	15
Přílohy	
I. Doplnující materiál	
II. Rozpočtový výhled 2004 – 2008, běžné výdaje	

ÚVOD

Reformou veřejné správy došlo k vzniku krajů, na které přešla práva, ale především povinnosti vůči spravovanému území a jeho obyvatelstvu. Více jak osm set tisíc občanů očekává od Zastupitelstva a Rady Ústeckého kraje naplnění svých představ o demokratickém, občanském společenství samosprávného celku. Vedle základních a nezbytných podmínek k důstojnému životu občanů předpokládá i vytvoření rovných podmínek v přístupu ke kulturním hodnotám bez ohledu na pohlaví, národnost nebo sociální postavení tak, jak mu jej zaručuje Listina základních práv a svobod. Jsme si plně vědomi ztížených podmínek a obrovského dluhu, který Ústeckému kraji zůstal v podobě značně zdevastovaného životního prostředí a nízké vzdělanostní úrovně obyvatel. Nově kraj musí čelit vysoké nezaměstnanosti. Se závisí, v dobrém slova smyslu, sledujeme upravené obce a fungující služby na západ od našich hranic. Vše závisí na lidech, na jejich přístupu k bezprostřednímu okolí, na vzájemných vztazích občanů mezi sebou i na vztahu k politikům a opačně politiků k občanům. Působení kultury a kulturního prostředí se neprojevuje okamžitě, avšak v delším časovém horizontu vyvolává potřebu sebevzdělávání a odráží se v postoji vůči okolí, regionu, společnosti i státu. Kulturní dědictví v celém svém spektru, ať již hmotné nebo nehmotné povahy výrazně determinuje postoje a jednání obyvatel v různých situacích. Proto je třeba i prostřednictvím kultury vytvářet podmínky směřující k vytvoření funkčního harmonického celku. Předkládaný materiál vychází z koncepce Kulturní politiky České republiky se všemi mezinárodními a mezistátními smlouvami, je však zaměřen výlučně aplikovaně na území Ústeckého kraje. S odkazy na jednotlivé dohody a smlouvy se lze blíže seznámit v celostátních materiálech a není účelné se zde jimi zabývat. Při koncipování textu se pouze dbalo, aby nedošlo ke kolizi s mezinárodními úmluvami.

Vedle zjevných negativních jevů má Ústecký kraj řadu předností, které čekají na zúročení. V neposlední řadě je to množství velmi hodnotných kulturních památek, které se po nutných opravách mohou stát výraznými prvky kulturní krajiny, zdrojem poučení i výrazným příspěvkem do průmyslu cestovního ruchu. Podstatně náročnější a zdlouhavější bude změna lidského vědomí. Právě zde se naskytá příležitost nabídnout obyvatelům kraje kvalitní kulturní akce a vytvářet jejich prostřednictvím protiváhu konzumní společnosti a postupně zušlechťovat i obohacovat duševní život obyvatel. Jestliže očekáváme od občanů kulturní jednání, musíme se jim snažit nabídnout možnost vstřebávat kulturní hodnoty. Existuje zde i skupina obyvatel, pro které je seberealizace v oblasti kultury životní potřebou a vítanou náplní volného času. Rovněž těmto lidem je nutné k působení vytvořit podmínky a jejich práci využít v prospěch ostatních. Pouze člověk, který pracuje z vlastní potřeby, a nikoli jen pod ekonomickým tlakem, je schopen vnést do pracovního procesu nové myšlenky, podněty a progresivní řešení.

Předložený materiál se snaží postihnout pestrou škálu jednotlivých součástí kultury a na základě analýzy skutečného stavu v oblasti kultury se pokouší vymezit a navrhnout základní linie tak, aby za ekonomicky přijatelných podmínek získalo přístup ke kulturním hodnotám co nejširší spektrum obyvatel kraje. Je na místě využít národnostně pestrou skladbu obyvatel k obohacení kulturní nabídky. Jak velmi jednoduché a prosté je odmítání nepochopených kulturních projevů a cizích kultur. Na základě jejich bližšího poznání lze přiblížit prostředí jejich vzniku a překlenout případné antagonistické vztahy a projevy. Ústecký kraj navíc může těžit ze sousedství s Německem, kde se nabízí možnost vzájemné směny kulturních hodnot obou národů. Na pozadí kulturních akcí je možné postupně budovat základy dobrých sousedských vztahů, tolerance a porozumění mezi národy. Podpoříme aktivity směřující ke kulturní spolupráci s Lužickými Srby. Podle vnějších projevů se posuzuje vyspělost územního

celku a jeho obyvatel. Proto zde je dlouhodobý cíl budovat turisticky zajímavý region, který je schopný nabídnout takové služby a prostředí, aby se sem návštěvníci rádi vraceli a nacházeli zde vždy nové podněty a poznatky. Není účelné soustředit kulturní aktivity pouze do centra správního celku, ale je třeba rozprostřít je pokud možno vyrovnaně po celém území Ústeckého kraje tak, aby nedocházelo k odstředivým tendencím v domněnce, že jiný kraj bude schopný nabídnout obyvatelům okrajových částí lepší podmínky pro seberealizaci. I tak mají občané větších měst možnost výběru ze širší kulturní nabídky. Možnost ovlivňovat kulturní dění v kraji je jen velmi omezená. Kraj má možnost zasahovat do programové skladby a činnosti zřizovaných organizací, avšak převážná většina kulturních akcí nadále zůstane v kompetenci měst a obcí, které mají povinnost zajistit kulturní život mikroregionu. Jistou možnost skýtají krajské programy na podporu regionální kultury, které prostým ekonomickým prostředím dávají možnost preferovat akce se širším kulturním dopadem.

Nedílnou součástí kulturního odkazu tvoří architektonické i movité památky, které určují tvář kraje a musí být chápány v kontextu širšího kulturního i historického rámce. Při pohledu a hodnocení každé stavby je třeba mít na mysli dílo architekta a snažit se vžít do jeho duševních pochodů při práci na projektu. Zdánlivě malicherné detaily v mnoha případech tvoří jednotící prvek souboru staveb, které musely, zejména u historických areálů, splňovat podmínky propojení celé řady funkcí a musely být koncipované tak, aby nedocházelo ke konfliktům při využívání jednotlivých objektů. V minulosti bral architekt v úvahu krajinné prostředí, převládající směr větrů, základací poměry, vodní režim a celou řadu dalších podmiňujících faktorů ovlivňujících konečnou podobu areálu. V současné nové zástavbě se jeví jako zcela nevhodně implantované tzv. „podnikatelské baroko“, které nerespektuje krajinné prostředí ani místní architektonické tradice a na roky negativně ovlivní tvář okrajů našich měst i venkova. I když je zde minimální možnost ovlivnit současný trend bude potřebné vést projektanty, zejména u veřejných staveb k architektonickému projevu navazujícímu na místní tradice a akceptování krajinného rázu regionu. V zájmu celku není zakonzervovat za každou cenu pouze historické prostředí, ale i moderní architektura by měla působit na estetické cítění obyvatelstva.

1. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

M u z e a prošla vývojem několika staletí a od původních renesančních a barokních kabinetů kuriozit se změnila ve specializované odborné organizace. Ústecký kraj je relativně dobře pokrytý sběrnými oblastmi jednotlivých organizací, v převážné většině zřizovaných krajem. Současnou muzejní síť tvoří oblastní muzea v Děčíně, Chomutově, Mostě, Litoměřicích, Lounech, metodicky usměrňovaná Regionálním muzeem v Teplicích. Výjimku tvoří městská muzea zřizovaná obcemi v Ústí nad Labem a v Žatci. V kraji rovněž působí pobočka Uměleckoprůmyslového muzea Praha, jejíž expozice je soustředěna v budově zámku v Klášterci nad Ohří a pobočka Národního muzea v Národním památníku Terezín. Kromě těchto velkých institucí se v kraji nachází celá řada místních a soukromých muzeí a expozic, které jsou zaměřeny lokálně nebo na specializované obory (např. v Duchcově, Krásné Lípě, Chabařovicích, Zubnicích, Libotenicích, Třebenicích, Budyni nad Ohří, Krupce a další).

V kraji působí více jak 60 odborných pracovníků a jejich poznatky z oblasti společenských a přírodních věd mohou dát odpověď na téměř každou otázku od geologické stavby kraje přes historii až po užité kvality některých živočichů a schopnost kvalifikovaně posoudit případné dopady narušení životního prostředí. Muzea svým působením patří ke kulturně-vzdělávacím institucím, které výraznou formou poskytují dětem i dospělým poznatky, jejichž prostřednictvím se formuje vztah k místu bydliště a regionu.

Mezi muzea náleží také g a l e r i e, které jsou důležitým článkem v kulturní skladbě Ústeckého kraje a neodmyslitelně patří k institucím formujícím estetické cítění občanů. V porovnání s jinými kraji je situace přibližně srovnatelná. Ústecký kraj zřizuje v současnosti čtyři galerie: Severočeskou galerii výtvarného umění v Litoměřicích, Galerii moderního umění v Roudnici nad Labem, Galerii výtvarného umění v Mostě a Galerii Benedikta Rejta v Lounech. Jejich specificky budované sbírky se vhodným způsobem doplňují a jsou schopné nabídnout návštěvníkům výtvarná díla od nejstarších pozdně románských po zcela moderní. Výtvarná díla se starší dobou vzniku, deponovaná v galeriích a muzeích jsou v mnoha případech značně poškozená a bez urychleného restaurátorského zásahu jim hrozí případně i zkáza. Také v oblasti galerií působí řada soukromých subjektů, které v jednotlivých regionech podporují výtvarnou tvorbu nejen na komerční bázi. V ý t v a r n á a v ý s t a v n í č i n n o s t v k u l t u ř e tak doznává postupné proměny od statických instalací po organické expozice, které ovlivňují podobu mnoha obcí a vytváří vhodné kulturní milieu. Především pak vyjadřují estetické vnímání umělců se snahou představit, působit a mnohdy i poučit širokou veřejnost nejen o výtvarné tvorbě. Vhodná forma prezentace profesionálního a amatérského výtvarného umění odráží kulturní vyspělost regionu a podílí se na rozvoji duševního zdraví společnosti. Do této oblasti kultury patří příprava a realizace regionálních kulturních výstav, jakož i výstav vysílaných do jiných regionů a zahraničí, sochařská sympozia a plenéry, festivaly, bienále, estetické aktivity pořádané v rámci celostátních a mezinárodních projektů jako je např. Mezinárodní humanitární projekt „Kámen a lidé“ ve Vejprtech a další.

Pro budoucí rozvoj výtvarné oblasti je velmi důležitá výchova mladé generace. Vedle základních, středních a uměleckých škol, které zprostředkovávají první kontakt mládeže s výtvarnou tvorbou, sehrávají v Ústeckém kraji významnou úlohu Fakulta užitého umění a designu UJEP v Ústí nad Labem, Středoevropská kolonie současného umění v Terezíně a Výstavní síň Emila Filly v Ústí nad Labem. Tyto organizace se dlouhodobě snaží poskytovat ve svém výstavním programu prostor studentům a mladým začínajícím autorům. Takové projekty jim umožňují seznámit se blíže s problematikou výstavního provozu a prezentace vlastní tvorby, publiku představují tvůrčí potenciál nejmladší generace, jejich vnímání okolního světa i obecné tendence současného výtvarného umění, jež se v tvorbě studentů reflektují. Nezanedbatelnou roli hrají také aktivity různých skupin a sdružení výtvarníků

(např. Unie výtvarných umělců ústecké oblasti, SPOLU – sdružení amatérských výtvarníků, ROLOUS - skupina výtvarníků a další), které se snaží zásadním způsobem ovlivnit kulturní platformu v regionu.

Hmotné kulturní dědictví představují především kulturní památky, které trpí značnou devastací. Snahou je napravit tento stav v rámci památkové péče. V současnosti je v Ústeckém kraji evidovaných dvanáct areálů národních kulturních památek sestávajících z 239 objektů a dalších přibližně 6072 nemovitých kulturních památek. Záměrně je uvedeno přibližně, protože některé kulturní památky již pozbyly své výpovědní hodnoty a jiné, vzdor několikanásobné reidentifikaci, není možné zatím přesně vymezit a dokumentovat v terénních podmínkách. Jedná se zejména o tvrzisté zapsané do původních seznamů na základě pramenných dokumentů. Počet chráněných kulturních památek doplňuje v současnosti přibližně 3000 movitých předmětů mimo sbírky muzeí a galerií, vyžadujících většinou restaurátorský zásah. Počet památkově chráněných objektů ještě navyšují území pěti městských památkových rezervací a třinácti městských památkových zón. Se stavbami v takto chráněných územích se musí nakládat jako s kulturními památkami podobně jako se staveními ve vesnických památkových rezervacích a zónách. V Ústeckém kraji je zatím prohlášeno deset obcí vesnickými památkovými zónami a tři obce památkovými rezervacemi. V návrhu je připravovaných k prohlášení dalších 106 obcí. Je nutné si uvědomit, že k tváři kulturní krajiny patří neodmyslitelně dominanty vybudované v minulosti, ale i drobná opravená architektura jenž dotváří „genio loci“ regionu. Archeologické památky pak představují nenahraditelný zdroj poznatků o minulosti námi obývaného území a jejich ochrana musí zůstat výlučně v rukách odborně školených specialistů. V této oblasti nelze připustit amatérské zásahy, které v mnoha případech i v dobrém úmyslu zcela zničí výpovědní hodnotu nálezů. Dobrovolné spolupracovníky třeba podchytit, stále školit, avšak jejich působení omezit na informační aktivity. Je třeba brát v úvahu, že množství archeologických památek mizí spolu s novou výstavbou a bez odpovídajícího výzkumu zde navždy zůstane bílé místo na mapě. Ústecký kraj s obrovským množstvím nálezů má oproti ostatním nespornou výhodu v plně funkčním Ústavu archeologické památkové péče v Mostě vhodně doplněném muzejními archeology, zajišťujícími menší záchranné výzkumy. Památky vypovídají o vyspělosti našich zemí v minulosti a jejich současný stav dokumentuje naši kulturní úroveň a vztah k dědictví předků.

Zcela specifickou oblast hmotného i duchovního kulturního dědictví národa představuje tradiční lidová kultura. Postihuje zejména hudební, taneční a slovesný folklor, mytologii, obřady, obyčeje, zvyky, tradiční řemeslnické výrobky a technologie, a je nutné přiznat, že dosud chybí kompletní popis jevů nebo vymezení kategorií v této sféře. Nedostatečně jsou dokumentované i hmotné pozůstatky lidové tvořivosti jako je architektura nebo další produkty lidové umělecké tvorby. Jedná se v mnoha případech o pomíjivé jevy, které pokud nebudou alespoň v pozůstatcích zaznamenány nenávratně zmizí a dojde ke značnému zploštění lidové kultury. Pokud se týče hudebního a tanečního folkloru je v současnosti v kraji pět souborů s jistou koncentrací v Krásné Lípě ve Šluknovském mikroregionu. Zde se koná jediný mezinárodní folklorní festival v Ústeckém kraji. Rozsáhlejší architektonická a řemeslná expozice je pak soustředěna v muzeu lidové architektury (skanzenu) v Zubrnicih.

Knihovny pracují již dlouhá léta v zaběhnutém systému s určitou hierarchií postavení práv a povinností. Obecní knihovny v mnoha případech suplují i postavení místních kulturních institucí, výstavních prostor, dokumentačních a vzdělávacích center. Ve své činnosti jsou metodicky a odborně vedené prostřednictvím knihoven s regionální funkcí, které jsou zase dále usměrňovány v rámci Ústeckého kraje Severočeskou vědeckou knihovnou v Ústí nad Labem. K 1.1. 2003 působilo v kraji 315 knihoven, z toho 32 profesionálních se 49 pobočkami a 275 knihoven neprofesionálních.

Oblast filmu, videa, audiovizuální a kina patří k nejprogresivněji se rozvíjejícím činnostem, která díky neustálé modernizaci techniky proniká mezi široké vrstvy obyvatelstva.

V Ústeckém, resp. bývalém Severočeském kraji měla filmová tvorba dlouholetou tradici, jenž se rozvíjela díky mnoha filmovým kroužkům. V současné době se produkce prezentuje především prostřednictvím videotechniky. Vedle přehlídek komerčních či studijních snímků se postupně buduje i silná amatérská základna. Její tvorba je v mnohých ohledech více nezávislá, svobodná, názorově, umělecky a tvůrčím potenciálem pestrá. V Ústeckém kraji se těžiště amatérského filmu soustředilo do Ústí nad Labem, kde se každoročně konají dvě krajské soutěže. Krajská přehlídka neprofesionální filmové tvorby Ústí nad Labem plní úkol postupové soutěže amatérských videoprogramů pro autory ze severních Čech, Střekovská kamera s podobnou koncepcí pojímá i celostátní a mezinárodní účast. Velmi atraktivním projektem pro veřejnost je mezinárodní festival mladých tvůrců a studentů Fort film v Terezíně se soutěžní a nesoutěžní sekci snímků.

Kina a kinosály v kulturních zařízeních jsou převážně komerčního charakteru. Provozovatelé jsou závislí na utrženém zisku a podle toho je také tvořena programová skladba. Díky konkurenci jsou nuceni promyšleněji pracovat s repertoárem. To se děje formou mimořádných akcí – festivaly, přehlídky, cykly, soutěže, systémy předplatného, větší pozornost je věnována propagaci.

Divadlo, dramatické a taneční umění jsou umělecky nejsugestivnějšími výrazovými prostředky. Vyjádření pocitů člověka prostřednictvím tzv. živého uměleckého projevu se dnes odvíjí především na divadelních scénách, které pro široké publikum zprostředkovávají kulturní vyžití různého charakteru.

V Ústeckém kraji je přes osmdesát divadelních souborů, institucí a pořadatelů. Převážná většina divadel je soustředěna ve větších obcích, resp. v bývalých okresních městech, která je také podporují. Významné místo zaujímají především tzv. kamenná divadla se stálým souborem profesionálních umělců, která tak zajišťují plynulou uměleckou produkci. K předním scénám v kraji náleží Městské divadlo v Ústí nad Labem, Městské divadlo v Mostě a Činoherní studio v Ústí nad Labem. Výjimku však tvoří ani soukromé či pouze pro hostování určené scény. Vedle profesionálních umělců se zde nalézají také řada neprofesionálních amatérských souborů, které využívají prostory kulturních domů, středisek a domů dětí a mládeže. Vedle klasické činohry, lze do této oblasti umění zahrnout i nastudování a veřejné scénické předvádění divadelního umění všech žánrů, včetně loutkového, hudebně dramatického a tanečního. Divácky velmi atraktivní jsou pak festivaly a soutěže ve standardních, latinskoamerických a skupinových tancích, které mají v Ústeckém kraji dlouholetou tradici a jejichž centrem se stalo město Ústí nad Labem. Loutkářská činnost se soustředila na loutkovou scénu Městského divadla v Mostě do Divadla rozmanitostí a do města Loun, kde má dlouholetou tradici.

Divadlo a tanec je často provázeno hudbou a pěveckou produkcí. Hudba a zpěv jsou zcela mimořádný fenomén, přežívající všechna geografická a politická uskupení. V Ústeckém kraji působí řada kvalitních uměleckých souborů dětí, mládeže a dospělých, jejichž produkce se neodehrávají jen na divadelních jevištích a v sálech velkých kulturních domů. Nedílnou součástí této mozaiky bylo a je působení menších, většinou amatérských hudebních a pěveckých těles. V rámci regionu se jedná o rozmanitou skladbu souborů s různým repertoárem a počtem účinkujících. V jejich snahách je nastudování a interpretace české a světové hudební nebo pěvecké tvorby a prezentovat ji doma i v zahraničí. Obzvlášť hodnotné je pořádání různých veřejných produkcí, festivalů, cyklů, soutěží a tvůrčích dílen na území kraje.

Po roce 1989 počet kulturních pořadů zaznamenal bouřlivý rozvoj. Malé umělecké soubory se staly závislými především na drobných finančních dotacích z městských pokladen a sponzorských příspěvcích. Nejvýznamnější profesionální hudební těleso v Ústeckém kraji je

Severočeská filharmonie Teplice, která produkuje program se širokou mezinárodní účastí. Další profesionální hudebníci tvoří orchestry Městských divadel v Ústí nad Labem a Děčíně. Vedle základních uměleckých škol a konzervatoře v Teplicích je velkým příslibem do budoucnosti katedra hudební výchovy PF UJEP v Ústí nad Labem. Její studenti jsou často členy hudebních a pěveckých těles. Mnohdy se z nich etablují budoucí sbormistři. Samo město Ústí nad Labem je považováno za město sborového zpěvu, což potvrzuje větší koncentrace souborů a řada akcí s mezinárodní účastí.

Důležitým prvkem hudební a pěvecké scény v kraji jsou projekty s „netradičním repertoárem“ (folk, pop, jazz, rock, country, world a etno music, alternativní směry, ale i hudba dechová aj.), které významným způsobem dotvářejí pestrou skladbu a možnost hudebního využití pro veřejnost. Zvláště trampská a folková hudba má v Ústeckém kraji dlouholetou tradici, která supljuje nedostatek folklorního zázemí. V kraji se koná řada akcí v jejichž čele stojí celostátní přehlídka Trampské porty v Ústí nad Labem.

Kultura má mnohostrannou působnost v rozličných oblastech lidského konání. Její životaschopnost je bezprostředně provázána se společností, která je jejím autorem i konzumentem. Vůle člověka vytvářet kulturní hodnoty je v dnešní době podmíněna několika zásadními faktory. Jedná se především o vůli chtít kvalitně zúročit snahu a touhu po kulturním využití a vytvořit podmínky k jeho dalšímu rozvoji. Proto je velmi důležitá koordinace místních samospráv, neziskových organizací a jedinců, kteří chtějí tuto platformu uvést v život. K o s t a t n í m z á l e ž i t o s t e m v k u l t u ř e patří dokumentační, informační, ediční a výstavní činnost a veřejné činnosti (přednášky, semináře, kulturní večery, výstavy, soutěže atd.) v oblasti profesionálního a neprofesionálního umění a zájmových aktivit. Zodpovědná a hodnotná je zájmová činnost v kultuře rozvíjená uměleckými školami, DDM, kulturními domy a středisky. Zahrnuje i pořádání společenských akcí pro širokou veřejnost (plesy, promenády, poutě, posvícení, vinobraní, dočesné, činnosti spojené s jubileem města či obce apod.) Mnohé z těchto akcí jsou místního a lokálního charakteru a tudíž jsou především v zájmu místních samospráv, které patřičným způsobem reprezentují.

Významné místo z hlediska vědeckého a populárně naučného zaujímají hvězdárny a planetária. Ústřední pracovištěm je v Ústeckém kraji Hvězdárna a planetárium v Teplicích, které se podílí na řadě mezinárodních projektů, jako je např. výzkum Slunce.

2. CÍLE

Od roku 1990 se na poli kultury a památkové péče mnohé vykonalo. Ústecký kraj má v tomto ohledu ještě více před sebou. Společnými silami místních samospráv, neziskových organizací i jedinců je třeba obnovit a posilovat kulturní podvědomí občanů v regionu. Kraj může těžit ze své geografické polohy a kulturních vazeb k sousednímu Svobodnému státu Sasko.

Ústecký region je velmi bohatý na kulturní památky. V nich se skrývá velký potenciál k prezentaci kraje a rozvoje cestovního ruchu. Strategie rozvoje kultury a památkové péče je koncipována ve střednědobé výhledu, avšak některé problémy a úkoly budou muset být řešeny postupně a v širším časovém rámci. Prioritou by mělo být udržet, zkvalitnit a podpořit stávající perspektivní oblasti a projekty v kulturní činnosti. K tomu by měl přispět i způsob jejich spolufinancování. Příspěvky budou přidělovány především větším akcím, které patřičným způsobem reprezentují Ústecký kraj a které splňují podmínky nadregionálního charakteru. Financování obnovy kulturních památek je poměrně komplikovaná záležitost a vychází především z postoje státu, resp. Ministerstva kultury a jeho rozpočtu na daný rok.

Ústecký kraj může ovlivnit kulturní dění v regionu především díky svým příspěvkovým organizacím, které plní zásadní úkoly na poli kultury a památkové péče. Dotační politika je pak určitým stimulem pro fyzické i právnické osoby a jejich aktivity. Kultura je neustále se vyvíjející struktura, která víceméně žije svým životem. Umělci i umění jsou svobodné subjekty pro které máme v demokratickém zřízení nejvýše „mantinely“, nikoli však hranice. Veřejnost má vůli i snahu konzumovat kulturní produkce a programy. Snažme se proto plnit vytyčené cíle, které by měly vést k jejich zkvalitnění.

Cíle Ústeckého kraje v oblasti muzeí

- § Zachovat v plném rozsahu síť muzeí.
- § Lépe využívat odborný potenciál muzejních pracovišť k získání kompletního obrazu kraje po stránce společenských i přírodních věd.
- § Zajistit odpovídající uložení deponovaných sbírkových fondů a jejich optimální využití ve výstavním programu.
- § Doporučit muzeím zřizovaných krajem zpracování střednědobých koncepcí sbírkotvorné činnosti, které bude podmínkou pro poskytování finančních dotací na nové akvizice z programu ISO.
- § Doplnit kvalifikační strukturu odborných muzejních pracovníků tak, aby byly pokryty všechny obory společenských a přírodních věd.
- § Urychlit odborné zpracování muzejních sbírek a získané poznatky zveřejňovat formou výstav i publikací.
- § Výstavy koncipovat se zřetelem na využití sbírkových fondů a jejich provedením formovat estetické cítění občanů.
- § Zlepšit kooperaci mezi jednotlivými organizacemi v rámci kraje při restaurování movitých kulturních památek.
- § Postupně vybavit alespoň jednu restaurátorskou dílnu v kraji špičkovou technikou a dbát na její využití.
- § V současnosti je akutní nutnost vybudování odpovídajícího depozitáře Oblastního muzea v Litoměřicích. Zde se nabízí možnost usilovat o získání objektu bývalého kláštera sv. Vavřince v Litoměřicích, který by současně mohl sloužit pro odlehčení depozitáře Severočeské galerie výtvarného umění v Litoměřicích.

Cíle Ústeckého kraje v oblasti galerií a výtvarné a výstavní činnosti v kultuře

- § Vhodnou propagací v médiích rozšířit dnes poměrně uzavřenou komunitu návštěvníků galerií a vlastními vzdělávacími programy galerií připravit mládež k vnímání současného moderního umění.
- § Zajistit technický stav sbírek tak, aby kraj mohl zúročit hodnoty skryté v mnoha případech v depozitářích a chránit svůj majetek před poškozením.
- § Zřídit při litoměřické galerii dobře technicky vybavený restaurátorský ateliér s příslušným personálním obsazením nutný k urychlení záchrany výtvarných děl (zejména obrazů a grafik). Ve spolupráci se školami zařadit do výukového programu některé střední školy v kraji nadstavbové konzervátorské studium, které by připravovalo technický personál pro zajištění základní ochrany sbírek muzeí a galerií.
- § Pověřit Severočeskou galerii výtvarného umění v Litoměřicích, příspěvkovou organizaci, metodickým řízením galerií zřizovaných Ústeckým krajem – Galerie výtvarného umění v Mostě, příspěvková organizace, Galerie Benedikta Rejta v Lounech, příspěvková organizace a Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, příspěvková organizace.
- § Podpořit a rozvíjet výtvarné a výstavní aktivity v regionu s uměleckou, osvětovou a výchovnou náplní. V rámci dotačního programu vypsání na daný rok podpořit záštitou kraje projekty nadregionálního charakteru.
- § Umožnit jednotlivcům a organizacím z Ústeckého kraje prezentovat svoji tvorbu v zahraničí. Podpořit vydávání edičního materiálu k výstavám, resp. katalogů, jakožto jedinečného dokumentačního materiálu.
- § Výtvarnou tvorbu „neprofesionálních“ umělců více prezentovat prostřednictvím galerií zřizovaných Ústeckým krajem.

Cíle Ústeckého kraje v oblasti památkové péče a archeologických památek

- § Zachovat pokud možno v autentické podobě pro budoucí generace co nejbohatší skladbu historických a architektonických kulturních památek s původním historickým vybavením. Snažit se o co možno nejširší funkční využití kulturních památek a u vhodných pečovat o jejich uplatnění v cestovním ruchu a tak do povědomí veřejnosti zafixovat úctu k hodnotám historického odkazu našich předků.
- § Prostřednictvím muzeí prověřit možnosti dokumentace jednotlivých součástí lidové kultury. Vzhledem k nedokonalé dokumentaci postupně budovat dokonalou databázi kulturních památek s přesnou specifikací technického stavu.
- § Evidence kulturních památek Ústeckého kraje s využitím programu GIS.
- § Prověřit a zdokumentovat technický stav jednotlivých objektů v areálech NKP. Zpracovat karty.
- § Postupně podchytit objekty v havarijním stavu a spolupracovat na tvorbě projektů jejich využití.
- § Vytvořit krajský fond a program podpory obnovy kulturních památek. Vhodnou dotační politikou zainteresovat vlastníky a vyvolat další investice do oprav a rekonstrukcí památkově chráněných objektů.
- § Prostřednictvím masmédií vhodně popularizovat dosažené výsledky v oblasti památkové péče a ustavit cenu hejtmana Ústeckého kraje za nejvýznamnější počin v oblasti památkové péče.
- § Záchrana archeologických památek a jejich podrobná dokumentace. Postupné zpracování již objevených památek a jejich vyhodnocení. Využít získané poznatky k vykreslení prehistorie a časně doby dějinné regionu a jeho postavení v rámci střední Evropy.

- § Zachovat rezervu na pokrytí archeologických výzkumů, které nelze financovat jinou formou. Zachovat současnou síť archeologických pracovišť (Most – Ústav archeologické památkové péče, muzejní pracoviště Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Teplice, Ústí nad Labem, Žatec).
- § Perspektivně lépe z muzejních pracovišť pokrýt území Šluknovského výběžku a Podbořanska a zabezpečit alespoň základní technické prostředky k realizaci výzkumů.
- § Dbát na zpracování všestranné dokumentace a vytvořit podmínky k publikování výzkumů.

Cíle Ústeckého kraje v oblasti tradiční lidové kultury

- § V první fázi dokumentovat veškeré dostupné prameny, bibliografii týkající se folkloru a etnografie Ústeckého kraje a následně výsledky podrobné dokumentace využít k možnému zhodnocení folklorními soubory nebo skupinami.
- § Koordinačním centrem v kraji ustanovit Regionální muzeum v Teplicích, které spolu s dalšími odborníky zpracuje plán dokumentace. Současně pověřit rešeršní službu Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem zpracováním databáze literatury v těchto oblastech.
- § Dokumentací inžitního umění pověřit Severočeskou galerii v Litoměřicích a ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Ústí nad Labem pověřit Muzeum lidové architektury v Zubrnici dokumentací lidové architektury v kraji.
- § Podle možnosti podporovat oživenou tradiční umělecko – řemeslnou výrobu.
- § Zachovat a zahrnout pod záštitu kraje Mezinárodní folklorní festival v rámci aktivity „Tolštejnské panství“ v Krásné Lípě, který je nejvýraznějším folklorním počinem v Ústeckém kraji.
- § V případě potřeby podpořit Krajskou přehlídku dětských folklorních souborů v České Lípě, která je společná pro Ústecký, Karlovarský a Liberecký kraj a plní funkci postupového kola na Celostátní přehlídku dětských folklorních souborů v Jihlavě.

Cíle Ústeckého kraje v oblasti knihoven

- § Postupně přiznat místním knihovnám lokální charakter a vymezit jejich kompetence. Záměrem je plně převést místní knihovny pod samosprávné subjekty nebo podstatně zvýšit podíl těchto subjektů na zajištění místního působení knihoven.
- § Věnovat pozornost dobudování patřičného technického zázemí Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem.
- § Digitalizace a rekonverze knihovních fondů jako prostředku a většího zpřístupňování knihovních fondů s využitím mezinárodní sítě Internet a rozšířením knihovní informační sítě českých a slovenských knihoven CASLIN.

Cíle Ústeckého kraje v oblasti filmové a zvukové tvorby, videotvorby, kin

- § Zachovat a podpořit další rozvoj filmové tvorby v kraji s možností větší prezentace na dalších celostátních či mezinárodních soutěžích a přehlídkách.
- § Umožnit a podpořit projekty, které by daly vzniknout přehlídce či soutěži dětských amatérských filmových tvůrců a to i v součinnosti se sousedními kraji.
- § Podporovat pořady uměleckého, osvětového a výchovného charakteru a spolupráci s domácími a zahraničními institucemi při tvorbě a šíření filmové kultury, popř. podporovat periodickou, vydavatelskou, publikační a distribuční činnost v oblasti filmové tvorby.
- § Záštitou kraje podpořit obě krajské soutěže amatérské filmové tvorby Střekovskou kameru a Krajskou postupovou přehlídku, které jsou nejvýraznějšími počiny tohoto druhu v Ústeckém kraji.

Cíle Ústeckého kraje v oblasti divadla, dramatického a tanečního umění

- § Udržet a rozvíjet divadelní, loutkářské, recitační, hudebně dramatické a taneční aktivity v kraji pomocí vzájemné součinnosti samospráv, divadelních scén a neziskových organizací.
- § Záštitou kraje podpořit krajské postupové přehlídky, významné festivaly a projekty a tím prezentovat Ústecký kraj na ostatních republikových a mezinárodních akcích. Jelikož těchto akcí probíhá během roku větší množství, doporučuje se podpořit pouze jejich vybranou část.
- § Navýšit přímou finanční podporu ze schváleného rozpočtu odboru kultury a památkové péče Ústeckého kraje na podporu trvalých aktivit kulturních zařízení působících na území Ústeckého kraje Městskému divadlu v Ústí nad Labem, Městskému divadlu v Mostě a Činohernímu studiu Ústí nad Labem, jakožto nejvýznamnějším divadelním scénám v kraji. Ostatní regionální scény a soubory budou moci žádat dotace na projekty minimálně regionálního charakteru z vyhlášeného programu kraje na daný rok.
- § Založit institut „Cena hejtmana“ nebo „Krajská cena“, k ocenění špičkových výkonů herců a dalších umělců Ústeckého kraje.

Cíle Ústeckého kraje v oblasti hudební a pěvecké činnosti

- § Plně využít stávající hudební a pěvecký potenciál pro rozvoj kultury v regionu a prezentaci mimo něj.
- § Záštitou kraje podpořit významné festivaly a projekty.
- § Severočeskou filharmonii Teplice zahrnout do přímé finanční podpory ze schváleného rozpočtu odboru kultury a památkové péče Ústeckého kraje na podporu trvalých aktivit kulturních zařízení působících na území Ústeckého kraje.

Cíle Ústeckého kraje v ostatních záležitostech kultury

- § Monitorovat místní a lokální kulturní aktivity v kraji.
- § V součinnosti se samosprávami obcí a organizacemi napomáhat a podporovat rozvoji kultury v regionu.

3. FINANČNÍ NÁROKY

Na základě získaných údajů a aktivit ve Strategii včetně aktualizace, postupně zajišťovat formou vícezdrojového financování, finanční prostředky k realizaci strategie.

Pro všechny subjekty na území kraje vycházet jak z finančních možností rozpočtu Krajského úřadu Ústeckého kraje, tak i z jiných finančních zdrojů: MK ČR, eventuelně jiné zdroje dotací.

Předpoklad do roku 2008

Finanční nároky jsou tvořeny odhadem celkových neinvestičních nákladů na realizaci záměrů Strategie odboru kultury, tj. nákladů na činnosti příspěvkových organizací, programy a fondy kultury a památkové péče, podporu trvalých aktivit kulturních zařízení, příspěvek na kulturní akce pod záštitou Ústeckého kraje včetně záchranného archeologického průzkumu a rezervy dle rozpočtového výhledu 2004 – 2008 v druhovém i funkčním členění – příloha II.

Další záměry dle jednotlivých bodů koncepce, které ještě do výhledu do roku 2008 zahrnuty nejsou, budou každoročně upřesňovány při tvorbě rozpočtu na příslušný kalendářní rok.

ZÁVĚR

Kultura je významným faktorem života občanské společnosti, který podstatnou měrou napomáhá její integraci jako celku. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně občana a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací funkci s řadou sociálních a preventivních aspektů.

V rámci historického vývoje regionu zde došlo k poměrně velké devastaci hmotného a především pak duchovního potenciálu obyvatelstva. V současné době dochází k postupné kulturní rehabilitaci a obnově v podmínkách demokratického zřízení. Ústecký kraj, jakožto územní samosprávný celek převzal také řadu povinností v oblasti kultury. Snahou je rozvíjet a podporovat kulturní počiny v regionu dle kulturní politiky České republiky s přihlédnutím ke specifikům kraje. Mnoho úkolů je před námi. K hlavním patří příprava transformace vybraných příspěvkových organizací na veřejnoprávní instituce, dořešení vlastnických vztahů k majetku a kompetencí k nim. Důležitá je i podpora vypsáných oborů činnosti vědecké a výzkumné práce v kultuře krajskými stipendii, či institualizace potřeby doplnění vědecké báze kraje vytvořením Ústavu kultury Ústeckého kraje.

Předkládaná Strategie podpory kultury a památkové péče Ústeckého kraje je v tomto ohledu prvotinou, která má za úkol informovat o současném stavu kultury v regionu, s možnostmi dalšího rozvoje a podpory. Vychází z momentální situace a do budoucnosti počítá s pravidelnou aktualizací v podobě dodatečných příloh. Běžná aktualizace bude prováděna každoročně, v souvislosti s přípravou rozpočtu Ústeckého kraje. Časový rámec je stanoven ve střednědobém výhledu (cca. do r. 2008).

Kultura je organický celek, který se mění a vyvíjí. Podmínky rozvoje nejsou dány pouze vůlí jedince či neziskovými organizacemi, ale v převážné většině politickými subjekty, které se zásadním způsobem podílejí na rozhodnutích, které ovlivní kulturní podobu regionu. Především na nich bude záležet, na jaké kulturní úrovni Ústecký kraj vstoupí do Evropské unie.

Prameny a literatura

Adresář amatérského divadla v České republice, IPOS-ARTAMA, Praha 2001

Katka Tlachová, *Profesní a etický kodex ICOM, Doporučení UNESCO o muzeích, kulturním a přírodním dědictvím*, Český výbor ICOM a Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií, 1994.

Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2003 – 2008 (koncept rozvoje muzejnictví), MK ČR, Praha 2003.

Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005, MK ČR, Praha 1998.

Koncepce zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v Ústeckém kraji 2003 – 2005, Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem, Ústí nad Labem 2003.

Kulturní politika v České republice 2001, MK ČR, Praha 2001.

Usnesení vlády České republiky ze dne 11.6. 2003 č. 571 ke Koncepci účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice, Praha 2003.